

Grgur Vremeplovac

UZ VODENA VRATA

Staja za konje danas Restauratorski odjel

U Tvrđi su postojale i zgrade za životinje: konje, krave, volove...

Grgur Marko IVANKOVIĆ

Piše: Grgur Marko IVANKOVIĆ,
povjesničar umjetnosti

Unutar složenog baroknog fortifikacijskog sustava osječke Tvrde sagrađeno je stotinjak zgrada koje su služile za stanovanje svjetovnog, crkvenog i vojnog stanovništva te za odvijanje svjetovnih, vojnih i sakralnih poslova. Osim reprezentativnih zgrada za stanovanje ljudi postojale su i zgrade namijenjene životinjama, u kojima su se najčešće držali konji, kao dio sustava osobnog i poslovnog prijevoza, te krave i volovi, u svrhu prijevoza i prehrane vlasnika. Jedna od najvećih zgrada koja je istodobno služila stanovanju vojske i konja bila je konjanička vojarna sagrađena u 18. stoljeću, a u prvoj polovini 20. stoljeća sagrađena je velika staja za konje koja je imala isključivo tu funkciju. Riječ je o staji sagrađenoj na prostoru između Donje oružane i kazamata, uz Vodena vrata. Na tome su se prostoru u 18. i 19. stoljeću nalazile dvije velike zgrade u vlasništvu vojnog erara, od kojih je jedna bila garaža za vojna kola, a druga jedna od četiri barutane sagrađene u doba baroka na prostoru tvrđave, od kojih su tri bile unutar gradskih zidina Tvrde, a jedna, jedina do danas sačuvana, u Kronenwerku. S prestankom vojne funkcije Tvrde, 1881. godine, započelo je, isprva sporo, a poslije sve intenzivnije, rušenje baroknih zidina i zgrada koje su izgubile svoju

osnovnu funkciju, a nisu dobile novu. Tako je i ta barutana, koja je nosila naziv Fideli, srušena, a na njezinu je mjestu podignuta staja za konje koja je opsluživala okolne vojarnje, od kojih su neke bile u vojnoj funkciji sve do početka velikosrpske agresije na Osijek i Hrvatsku 1991. godine. Staja za konje ima izduženi pravokutni tlocrt s nekoliko ulaza, za lakši ulazak i izlazak konja, te dovoljno okolnog prostora za održavanje higijene prostora i manevar konjima prilikom uprezanja u kola. Sjeverna strana pročelja ima 15 prozorskih osi, s prozorima triju veličina, a južno pročelje ima pet ulaza, od kojih su tri velika dvokrilna i dva mala jednokrilna. U unutrašnjosti se nalaze četiri velike dvorane nejednakih površina i dva bloka manjih prostorija. Za razliku od sjevernog pročelja, koje je gotovo u istoj ravni, gdje se ističu dva plitka široka rizalita, glavno, južno, pročelje dinamizirano je trima ravnima, od kojih je središnji dio pročelja najistaknutiji, a prema rubovima pročelja se slojevito stanjuju. Staja je natkrivena složenim sustavom četverostranih krovova, koji su pokriveni utorenim crijepom.

U ovoj zgradi od 1999. godine, kada je počeo radom (a svečano je otvoren 2000.) djeluje Restauratorski odjel Osijek Hrvatskog restauratorskog zavoda, u kojemu se odvijaju istraživanja, konzervacija i restauracija pokretne i nepokretne umjetničke i kulturno-povijesne baštine. Na zapadnom je pročelju postavljena spomen-ploča s dvojezičnim, hrvatsko-njemačkim, natpisom: Izgradnja i opremanje restauratorske radionice Osijek omogućeni su zajedničkim naporima Vlade Republike Hrvatske - Ministarstva kulture i pokrajine Donje Austrije, Republika Austrija, u okviru Radne zajednice podunavskih regija, kao i prilozima stanovništva Donje Austrije. ■